

**ОБЛІК І АПК[®]
ФІНАНСИ АПК**

**ОБЛІК ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ
В РИНКОВИХ УМОВАХ**

Навчальний посібник

*Друге видання,
доповнене і перероблене*

Київ – 2011

УДК 657.421
ББК 65.052.21
О 16

Схвалено Міністерством аграрної політики України для використання в навчальному процесі для підготовки бакалаврів із галузі знань 0305 «Економіка та підприємництво» у вищих навчальних закладах II-IV рівнів акредитації Мінагрополітики України

Лист від 20.11.2007 р. №18-128-13/1367

Рецензенти: **Кірейцев Г.Г.**, доктор економічних наук, професор, Київський університет туризму, економіки і права;
Сопко В.В., доктор економічних наук, професор, Київський національний економічний університет

Авторський колектив: Жук Н.Л. (1.2, 4), Бездушна Ю.С. (6.2, 7), Волошина О.В. (10.2), Гаврилюк В.М. (9.1, 9.2), Жук В.М. (вступ, 1.1, 5, 8), Мельничук Б.В. (3), Метелиця В.М. (6.1, 11), Морозова А.М. (6.3), Павлюковець М.П. (2.3, 6.5), Семенишена Н.В. (2.1, 2.2), Стецюк Л.С. (9.3), Ткаченко Н.А. (6.4), Троян З.В. (1.3), Фірер Д.О. (12), Шевченко Н.М. (10.1).

Друкується за рішеннями Вченої ради ННЦ «Інститут обліку і фінансів» НААН України, протокол №4 від 26.09.2011 р.; Вченої Ради ННЦ «Інститут аграрної економіки» НААН України, протокол № 7 від 15.06.2011 р.; Методичної ради з питань бухгалтерського обліку при Міністерстві аграрної політики і продовольства України, протокол № 4 від 21.09.2011 р. та Ради Федерації аудиторів і бухгалтерів і фінансистів АПК України, протокол № 6 від 26.09.2011 р.

О 16 Облік основних засобів в ринкових умовах: Навчальний посібник / За ред. Жук Н.Л. – 2-е вид., доп. і перероб. – К.: Видавництво ТОВ «Всеукраїнський інститут права і оцінки», 2011. – 286 с.

ISBN 978-966-2173-13-0

Навчальний посібник підготовлено у відповідності до програм курсів «Фінансовий облік», «Бухгалтерський облік», «Звітність підприємств». Посібник присвячений узагальненню нормативно-правових вимог щодо бухгалтерського обліку та оподаткування операцій з основними засобами згідно Податкового кодексу України. Розкрито сутність основних засобів, порядок визнання їх в бухгалтерському та податковому обліку, підходи до оцінки. Висвітлюються загальні засади організації облікової політики щодо основних засобів, первинного синтетичного та аналітичного обліку операцій з ними.

У виданні розглянуто усі нормативно-правові вимоги щодо обліку основних засобів від моменту їх придбання і до ліквідації, висвітлено особливості оподаткування операцій основними засобами, здійснення поточного та капітального ремонту основних засобів на підприємстві, порядок нарахування амортизації, а також відображення вартості основних засобів у різних формах звітності.

Посібник призначено для студентів вищих та середніх закладів освіти економічних спеціальностей, доповнює програми навчальних дисциплін у частині розділів, які стосуються відображення основних засобів у фінансовому обліку і звітності. Посібник доцільно застосовувати у процесі підвищення кваліфікації за програмою САРА – «Сертифікований професійний бухгалтер АПВ».

УДК 657.421
ББК 65.052.21

ISBN 978-966-2173-13-0

© ТОВ "Всеукраїнський інститут права і оцінки", 2011

ЗМІСТ

ВСТУП	5
1. Основні засоби на підприємстві: класифікація, визнання та оцінка	7
1.1. Нормативно-правові засади обліку та оподаткування основних засобів.....	7
1.2. Порядок визнання основних засобів в бухгалтерському та податковому обліку.....	12
1.3. Підходи до оцінки вартості основних засобів.....	14
2. Організація обліку основних засобів	23
2.1. Облікова політика щодо використання основних засобів.....	23
2.2. Організація первинного обліку операцій з основними засобами.....	24
2.3. Організація синтетичного та аналітичного обліку операцій з основними засобами.....	29
3. Бухгалтерський облік та оподаткування надходження основних засобів	34
3.1. Джерела надходження та порядок оприбуткування основних засобів у бухгалтерському обліку.....	34
3.2. Облік оприбуткування та збільшення балансової вартості основних засобів при визначенні оподаткованого прибутку.....	43
4. Знос та амортизація основних засобів	47
4.1. Нарахування та відображення амортизації на рахунках бухгалтерського обліку.....	47
4.2. Облік амортизації основних засобів при визначенні оподаткованого прибутку.....	59
5. Облік ремонту та поліпшення основних засобів	65
5.1. Бухгалтерський облік поточного та капітального ремонту основних засобів.....	65
5.2. Відображення витрат, пов'язаних з поліпшенням основних засобів при визначенні оподаткованого прибутку.....	72
5.3. Контроль виконання робіт з ремонту та поліпшення сторонніми організаціями.....	73
6. Облік та оподаткування використання основних засобів в господарському процесі	77
6.1. Оренда.....	77
6.2. Застава.....	79
6.3. Передача до статутного капіталу.....	81
6.4. Консервація основних засобів.....	84
6.5. Інвестиційна нерухомість.....	86

7.	Вибуття основних засобів.....	88
7.1.	Напрями вибуття та порядок списання основних засобів з балансу підприємства.....	88
7.2.	Податкові наслідки вибуття основних засобів.....	92
8.	Бухгалтерський облік земельних ділянок у складі основних засобів.....	94
9.	Інвентаризація основних засобів у складі майна підприємства.....	101
9.1.	Організація та проведення інвентаризації основних засобів..	101
9.2.	Відображення результатів інвентаризації в бухгалтерському обліку.....	105
9.3.	Порядок визначення розміру збитків від нестачі, розкрадання, знищення (псування) матеріальних цінностей.....	107
10.	Відображення основних засобів у звітності.....	110
10.1.	Основні засоби у фінансовій звітності.....	110
10.2.	Основні засоби у податковій звітності.....	116
11.	Особливості обліку основних засобів на підприємствах державної форми власності.....	120
11.1.	Особливості використання основних засобів державними підприємствами.....	120
11.2.	Особливості обліку земельних ділянок державних підприємств.....	123
12.	Бухгалтерський облік основних засобів у бюджетних установах.....	125
12.1.	Нормативно-правові засади обліку основних засобів в бюджетних установах.....	125
12.2.	Облік руху та зносу основних засобів в бюджетних установах.....	127
12.3.	Облік оренди основних засобів в бюджетних установах.....	133
	Список використаних джерел.....	135
	Додатки.....	137

ВСТУП

Основні засоби є основою господарської діяльності підприємства, одним з ключових елементів процесу виробництва продукції, а отже це один з найважливіших об'єктів обліку та звітності, що характеризує загальний майновий стан підприємства, його економічний потенціал та інвестиційну привабливість.

Раціональне і водночас ефективне використання основних засобів підприємств у ринкових умовах потребує організації бухгалтерського обліку цих активів на якісно новій основі з урахуванням міжнародних принципів обліку та звітності.

Розвиток ринкової економіки зумовлює постійні зміни у законодавстві, прийняття стандартів обліку на міжнародній основі, що повсякчас змінюють та доповнюють вимоги до обліку основних засобів. Яскравим прикладом цього є затвердження останнім часом Положень (стандартів) бухгалтерського обліку 28 "Зменшення корисності активів", 30 "Біологічні активи", 31 "Фінансові витрати", 32 "Інвестиційна нерухомість". В бухгалтерському обліку з'являються нові об'єкти основних засобів, що потребують запровадження адекватних методів їх оцінки та відображення на рахунках.

На практиці все частіше виникають питання пов'язані з відображенням в обліку специфічних операцій з залученням основних засобів – передачею їх у фінансовий та оперативний лізинг, оформлення в якості застави, інвестування до складу статутного капіталу новоствореного чи діючого підприємства.

Запропонований навчальний посібник розглядає окреслене коло проблем в комплексі з урахуванням останніх змін в нормативно-правовій базі з бухгалтерського обліку та у зв'язку із введенням в дію Податкового кодексу України, специфіки окремих об'єктів основних засобів та особливостей їх використання в господарському процесі (продаж та інше відчуження, консервація, капітальне будівництво, модернізація, поточні та капітальні ремонти, переоцінка тощо).

Посібник призначено для студентів вищих та середніх закладів освіти економічних спеціальностей, доповнює програми навчальних дисциплін у частині розділів, які стосуються відображення основних засобів у фінансовому обліку і звітності.

Це видання буде вдалим доповненням у процесі підвищення кваліфікації бухгалтерів підприємств всіх галузей економі-

ки. В додатках до нього міститься добірка основних чинних на сьогодні нормативних документів з обліку основних засобів, що робить його корисним не лише в навчальному процесі, а також представляє цінність для практикуючих бухгалтерів.

Запропоновані в посібнику підходи до облікової політики щодо основних засобів розглянуті та схвалені рішенням Методичної ради з питань бухгалтерського обліку при Міністерстві аграрної політики та продовольства України. Матеріали посібника базуються на діючій нормативній базі станом на 01.09.2011 року та призначені для застосування у процесі підвищення кваліфікації бухгалтерів за програмою САРА «Сертифікований професійний бухгалтер АПВ».

**Міністерство аграрної політики та продовольства України
ННЦ «Інститут аграрної економіки» НААН України
ТДВ «Інститут обліку і фінансів» НААН України
Федерація аудиторів, бухгалтерів і фінансистів АПК України**

Навчальне видання

ОБЛІК ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ В РИНКОВИХ УМОВАХ

За редакцією Жук Н.Л.

Навчальний посібник

*Друге видання,
доповнене і перероблене*

Верстка: Таран П.О.

Додрукарська підготовка оригінал-макета: СПД Трубак І.М.
Свідоцтво про державну реєстрацію №22491 від 19.06.2003 р.
тел. (067) 509-82-17

ТОВ «Всеукраїнський інститут права і оцінки»
03680, м. Київ, вул. Героїв Оборони 10.
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців, виготовників
і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 4171
від 10.10.2011 р.
Тел. (044) 259-01-24, 259-00-44
E-mail: office@vipo.biz.ua

Підп. до друку 10.10.2011. Формат 60×84 1/16. Папір офсетний.
Ум. друк. арк. 18,1. Обл.- вид. арк. 16,5. Тираж 300 пр. Зам. 132.

Видання та друк – Національний науковий центр “Інститут аграрної економіки”
03680, м. Київ-680, вул. Героїв оборони, 10.

Свідоцтво суб’єкта видавничої справи ДК № 2065 від 18.01.2005 р.